

Tervetuloa työterveyshuollon erikoisalalle

Tervetuloa työterveyshuollon erikoisalalle: tukemaan terveyttä, työuria ja hyvää työelämää.

Erikoisalallamme on vuosisataiset perinteet työlääketieteessä ja isot tehtävät työurien tukemisessa.

Toimimme näköalapaikoilla työelämän ja terveydenhuollon raja- ja yhdyspinnoilla. Tervetuloa verkostoon!

Tämä erikoistumisen opas täydentää työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen opetussuunnitelmaa (OPS).

Oppaassa on kolme osaa:

Luvut 1,2,3 tiivistävät koulutuksen tavoitteet ja rakenteet sekä koulutusjaksojen ohjeet ja muut ohjeet.

Luku 4 kuvaa, miten etenemistä erikoislääkärin osaamiseen ohjataan ja arvioidaan.

Luku 5 esittelee, miten erikoistumiskoulutuksen sähköinen järjestelmä ELSA toimii.

Lopusta löytyy koulutussanasto.

1. Koulutuksen esittely

1.1. Erikoislääkärikoulutuksen yleinen ohjaus

Erikoislääkärikoulutus on ammatillista jatkokoulutusta, joka toteutuu toimimalla erikoistuvana lääkärinä koulutusvaatimusten mukaisesti yliopistojen hyväksymissä koulutuspaikoissa. Erikoislääkärikoulutuksen tavoitteet ja säännökset on kuvattu STM:n asetuksissa ([56/2015](#), [55/2020](#)) sekä yliopistojen yhteisessä [opinto-oppaassa](#) (OPS), jonka yleiset koulutusvaatimukset ja erikoisalakohdat opetussuunnitelmat sitovat kaikkia toimijoita (OPS 2023, 5). OPS:n **yleisiä koulutusvaatimuksia** noudatetaan uusimman OPS:n mukaisesti. Erikoistuja noudattaa sen ajankohdan **erikoisalakohdasta opetussuunnitelmaa**, jolloin sai opinto-oikeuden, tai voi hakemuksesta siirtyä noudattamaan uusinta erikoisalakohdasta opetussuunnitelmaa. OPS:ia täydentää [Osaamisen arviointi](#) -opas. Koulutuksen **toteutuksessa** käytetään yliopistojen yhteistä sähköistä Erikoislääkärikoulutuksen seuranta- ja arviointijärjestelmää (ELSA).

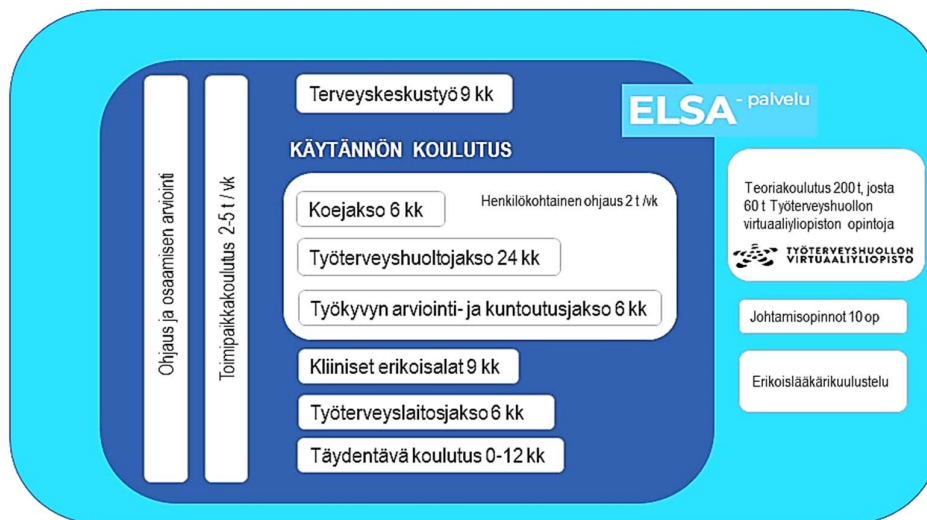
Erikoislääkärikoulutusta uudistetaan STM:n toimenpideohjelmien mukaisesti kohti osaamisperustaisuutta, jossa olennaista on saavuttaa osaamistavoitteet. Koulutuksen sisällöstä, laadusta ja todistuksista vastaavat yliopistot. Yliopistojen **yleiset erikoislääkärikoulutusta koskevat ohjeet** löytyvät [lääketieteellisen ammatillisen jatkokoulutuksen sivuilta](#).

Tämä opas täydentää OPS:n ohjeita erikoisalallamme. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen käytännöt ja termit poikkeavat osin kaikkien alojen yhteisistä perustuen erikoisalamme koulutuksen erillisrahoituslakiin (ks. [tthvyo.fi](#)) ja Hyvä työterveyshuoltokäytäntö -asetukseen. Erikoisalan omat [työterveyshuollon koulutuspaikkasopimukset](#) turvaavat koulutuksen puitteet määrittämällä koulutuspaikkoja koskevat vaatimukset. Sopimusten sisältö on hyvä tuntee. Erikoisalan pedagogista koulutusta saaneet **työterveyshuollon kouluttajalääkärit** antavat viikoittaista henkilökohtaista ohjausta ja osallistuvat oppimista tukevaan arviointiin erikoistujan kanssa. [Työterveyshuollon virtuaaliyliopisto](#) ja sen koulutustarjonta [DigiCampuksen](#) oppimisympäristössä muodostavat valtakunnallisen yhteistyön aktiivisen alustan.

1.2. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen tavoitteet ja rakenne

- Osaamisperustainen koulutus vaatii tavoitteiden tuntemisen.** Työterveyshuollon OPS kattaa erikoisan tehtävien ja käytännön toimintojen mukaiset sekä yksilölliset osaamistavoitteet.
Erikoisan tehtävien mukaiset osaamistavoitteet liittyvät terveydenhuollon työnjaon mukaisesti
 - Työn ja terveyden yhteyksien ymmärtämiseen ja yhteensovittamiseen
 - Työkyvyn arviointiin ja tukemiseen
 - Työelämän ja työurien tukemiseen työterveysyhteistyössä, mikä tarkoittaa muista erikoisaloista poikkeavaa asiakkuusajattelua.
- Käytännön toimintojen osaamistavoitteet (Entrustable professional activities, EPA)** ovat tärkeitä palvelujärjestelmän kannalta. Tavoitteena on oppia keskeiset ammatilliset toimintomme:
Työterveyshuoltojaksolla:
Toimintasuunnitelman laatiminen
Erialaisten työpaikkaselvitysten toteuttaminen ja raportointi
Erialaisten työterveystarkastusten tarpeen arviointi, suunnittelu ja toteuttaminen
Työterveysneuvottelun toteuttaminen
Sairauksien työperäisyyden selvittäminen
Sairauspoissaolotarpeen arviointi ja työkyvyn tukeminen
Työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjaksolla:
Vaativa työkyvyn arviointi ja kuntoutuksen suunnittelu
Työterveyslaitosjaksolla:
Ammattitaitutkimus työlääkätieteen poliklinikalla
Näitä täydentää OPS:ssa laajempi kuvaileva luettelo opittavista toiminnoista.
- Yksilölliset osaamistavoitteet** kattavat erikoisan tietojen, taitojen ja eettisjuridisten periaatteiden osaamisen sekä yleisiä asiantuntijataitoja.

Koulutukseen sisältyy monipuolisia **käytännön koulutusjaksoja** (luku 3), joiden **jaksokohtaiset tavoitteet** täydentävät kokonaistavoitteita. Oppimista tuetaan ohjauksella, arvioinneilla ja toimipaikka- ja teoriakoulutuksilla.

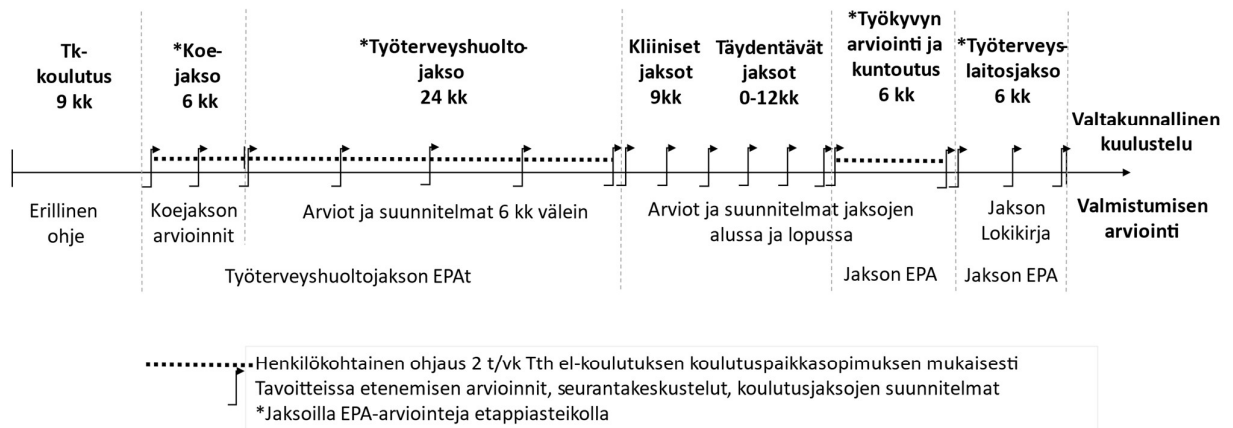

Kuva 1. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen yleiskuvaus

1.3. Ohjaus ja arviointi työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksessa

Käytännön koulutusjaksoilla erikoistuva lääkäri perehtyy erikoisalansa tietoon ja tehtäviin (OPS 2023, 15–16) yliopistojen hyväksymissä koulutuspaikoissa. **Työssä oppimista** tuetaan ohjauksella, seuraavien opintojen suunnittelua tukevilla arvioinneilla sekä toimipaikkakoulutuksella.

Ohjaus ja arvioinnit työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksessa

Kuva 2. Ohjaus ja arvioinnit työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksessa

Työterveyshuollon erikoisalan koulutuspaikkasopimusten puitteissa toteutuvilla jaksoilla (koejakso, työterveyshuoltojakso, työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjakso) **työterveyshuollon kouluttajalääkärit** tukevat erikoistujaa henkilökohtaisen koulutussuunnitelman laadinnassa, antavat **henkilökohtaista ohjausta kaksi tuntia viikossa**, ja toteuttavat erikoistujan kanssa **osaamisen arvioinnit** (luku 4). Jaksojen **ohjaustapaamisten** ajankohdat sovitaan molempien kalentereihin ja niiden sisältö suunnitellaan etukäteen eli kyse ei ole vain konsultaatiotunneista. Työterveyshuollossa ohjaukseen voi sisällyttää **Työterveyshuollon virtuaaliyliopiston** oppimateriaalia sekä ammatti- ja tenttikirjallisuuden läpikäyntiä tai ns. pätevöittävän moniammatillisen koulutuksen (Työterveyslaitos) tehtävien tekoa, kun tehtävät suunnitellaan ja reflektoidaan yhdessä kouluttajalääkärin kanssa. Henkilökohtaisen ohjauksen lisäksi ohjausta voidaan toteuttaa myös enintään kolmen ohjattavan pienryhmissä (tästä mm. Kouluttajalääkäriin oppaassa 2016, 53–54). Jos erikoistuvien liian suureen osaamiseen tai ryhmädynamiikkaan liittyy haasteita oppimiselle, toteutetaan henkilökohtaista ohjausta.

Arvioinneilla tehdään osaamisesta ja sen kehittymisestä näkyvää ja suunnataan opintoja eteenpäin. Kaikkien koulutusjaksojen **alussa** arvioidaan lähtötilannetta jaksolle sekä sovitaan jakson toteuttamisesta tavoitteet huomioiden. Jaksojen **lopuksi** tehdään kokoava arviointi jakson tavoitteiden saavuttamisesta sekä suunnitelma seuraaville koulutuksen vaiheille erikoistujan ja kouluttajan yhteistoimintana. Työterveyshuoltojaksolla (24 kk) arvioidaan käytännön toimintojen osaamisia (EPA-arvioinnit) ja toteutetaan

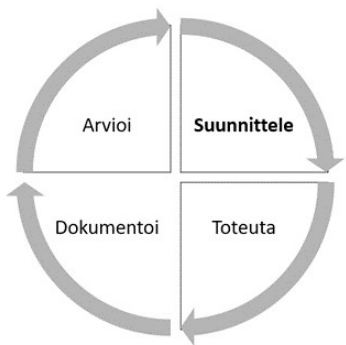
seurantakeskusteluja puolivuositain (ks luku 4). EPA-arvioinnit sisältyvät myös työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjaksoon sekä työterveyslaitosjaksoon.

1.4. Opintojen suunnittelu käytännössä

Erikoislääkärikoulutus on **tavoitteellista ja suunnitelmallista työssä oppimista** OPS:n määrittämin tavoittein. Opiskelu on itseohjautuvaa. Erikoistujalla on vastuu soveltuvien koulutuspaikkojen hankkimisesta, omasta oppimisesta ja osaamisen kehittymisen osoittamisesta. Erikoistumisen tukena ovat koulutuspaikkojen kouluttajalääkärit ja muut toimijat, toiset erikoistujat, erikoisalan tiimit yliopistoilla ja opintohallinto.

Koulutuksen alkaessa erikoistujan tulee laatia **henkilökohtainen koulutussuunnitelma** (ks. koejakso luku 2.1. ja luku 5). Suunnitelmassaan erikoistuja kuvaa, miten aikoo toteuttaa oman erikoistumiskoulutuksensa osaamistavoitteiden ja koulutusvaatimusten mukaisesti. Erikoistumiskoulutuksen aloittavilla lääkäreillä on jo erilaisia osaamisia aiempien opintojen ja työhistorian myötä. Toisinaan voidaan aikaisemmin hankittu osaaminen tunnistaa osaksi suunnitelmaa (Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen eli AHOT-menettely, OPS 2023, 31).

On tärkeää luoda konkreettinen käytännön ”lukujärjestys”. Työssä oppii myös suunnittelematta. Pelkkä kokemus ei kuitenkaan takaa tavoiteltua oppimista, oikeiden asioiden oppimista tai asioiden tekemistä oikein. Erikoislääkärikoulutuksessa tavoitteellinen oppiminen edellyttää tuekseen ohjausta, kokemusten tietoista tarkastelua eli reflektiota, oppimiskokemusten säännöllistä kokoamista sekä osaamisen kehittymistä tukevia arviointoja. **Erikoislääkärikoulutuksen sähköinen seuranta- ja arviointijärjestelmä (ELSA)** tukee sekä erikoistujaa että kouluttajalääkäriä koulutuksen suunnittelussa, toteutuksessa, dokumentoinnissa ja arvioinnissa (ks luku 5).

Kuva 3: Erikoistumisen kaava kiteytettynä: Suunnittele – toteuta – dokumentoi – arvioi. Toista.

1.5. Yliopistojen opintohallinto

Yliopistojen lääketieteellisen ammatillisen jatkokoulutuksen opintohallinnot auttavat erikoistujia opinto-oikeuteen, koulutuksen suorituksiin ja valmistumiseen liittyvissä kysymyksissä. Opintohallinnot toteuttavat koulutukseen liittyvät päätökset pääosin ELSA-palvelussa. Koulutuksen aikana voi ottaa yhteyttä **työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen valtakunnallisen verkoston** ja oman yliopiston tiimin [yhteyshenkilöihin](#) ja saada henkilökohtaista opintojen ohjausta.

1.6. Työterveyshuollon virtuaaliyliopisto

Työterveyshuollon virtuaaliyliopisto (TTHVYO) kokoaa yhteen alamme erikoistumiskoulutuksen tiedot, koulutukset ja toimijat. Se on Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistojen ainutlaatuinen yhteistyöverkosto. Virtuaaliyliopiston sivuilta tthvyo.fi löytyvät koulutusta ja verkostoa koskevat ajankohtaiset asiat, tapahtumat ja ohjeet, julkaisut, uutiset ja blogi sekä linkki **erikoisalan omaan verkko-oppimisympäristöön [DigiCampukselle](#)**.

Viisi yliopistoa tuottaa työterveyshuollon virtuaaliyliopistoon kattavasti erikoisalan eri aiheita koskevia maksuttomia kursseja erikoistujille ja kouluttajalääkäreille. Vaadituista 200 teoriakoulutuksen tunneista **vähintään 60 tuntia** tulee olla TTHVYO:n kursseilta. Oppimisympäristössä on myös itseopiskeluun sopivia kursseja ja materiaaleja, jotka ovat sekä erikoistujien että kouluttajien käytettävissä.

Virtuaaliyliopisto tarjoaa mahdollisuuden verkostoitumiseen erikoistuvien, kouluttajalääkäreiden, opettajien ja alan asiantuntijoiden kanssa. Löydät Työterveyshuollon virtuaaliyliopiston myös Facebook- ja LinkedIn -palveluista. Tervetuloa mukaan kursseille ja verkostoitumaan!

**TYÖTERVEYSHUOLLON
VIRTUAALIYLIOPISTO**